

HONORE DE BALZAC

OČE GORIOT

Balzac v romanu Oče Goriot pripoveduje o posameznikih, ki jih vodi brezmejna ljubezen, strasti, preračunljivost in dobičkarstvo. Eden od takih je tudi oče Goriot. Odpove se imetju, da bi skrbel za brezvestni hčeri. Že kot otroka nista nikoli trpeli nobenega pomanjkanja. Kar sta si želeli, sta dobili. In ker ju močno in resnično ljubi, v tej strasti pogublja sebe in druge. Je primer razdajajočega se očeta, ki se torej pogubi zaradi prevelike ljubezni do otrok. Ta motiv je v slovenski književnosti skoraj neznan. Podobno vlogo ima pri nas lik matere, kot jo je opisoval Ivan Cankar v romanu Na klancu. Tu je mati tista, ki se razdaja za otroke, trpi zanje in nazadnje umre, ne da bi jim mogla pomagati.

Njegova ljubezen ga pripelje do norosti. Hčeri sta se uveljavili tako, da sta izželi očeta in ga nato zapustili. Očetovska ljubezen se pokaže za uničevalno, neukročena ljubezen je edini vir njegovih dejanj.

Hčeri sta mu le na videz kazali otroško vdanost. V resnici je on sprevidel, da se ga hčeri sramujeta, da je zetoma v napoto in njegovo srce je krvavelo. Žrtvovati se je moral, ker je bil pač oče. Sam se je izobčil iz njune bližine. Ko je videl hčerki zadovoljni, je bil zadovoljen tudi on in zdelo se mu je, da je storil prav. Zanju se je razdal. Razdal je svojo notranjost, svojo ljubezen, svoje imetje. Ko je bil izžet kot limona, sta ga hčerki pustili.

Goriot je bil res veličasten oče. To njegovo očetovsko čustvo se je razvilo do nespameti po ženini smrti. Globoko ljubezen, za katero ga je ukanila smrt, je prenesel na svoji dve hčerki, ki sta zadostovali njegovim čustvom. Mnogi te blaznosti niso razumeli in so se celo norčevali. Njegova vdanost do hčera je bila nepremišljena, trepetajoča in nežna in znana vsem. Vsa njegova sreča je bila v tem, da je lahko ustregel vsem željam hčera. Živel sta kot hčerki bogatega plemiča. Uresničil jima je tudi najpotratnejšo željo. Za povračilo ni zahteval drugega kakor ljubeznivost. Bili sta mu kot angela in užival je celo ob bridkosti, ki sta mu jih prizadejali.

Končno sta se poročili. Anastazija, ki se je želela uveljaviti v višjih plasteh, se je poročila z grofom, Delphina, ki jo je mikal denar, pa z bankirjem. Ker so se ga kot testeninarja sramovali, se je na njihovo prigovarjanje umaknil. V penzijo se je zakopal iz obupa, ko je videl, kako sta se hčerki branili, da bi ga sprejemali. K njima je zahajal le, ko sta bili sami doma ali pa ju je opazoval od daleč, ko sta se peljali v mesto. A kljub temu ju ima za dobri dušici, grda sta samo zeta. To skrivno prihajanje mu daje radost, katere nihče ne razume. Dušo mu pozlati že to, da se mu mimogrede nasmehmeta. Zdi se mu, da vanjo sine žarek posebno lepega sonca. Njuno veselje mu pomeni življenje. Rad bi bil celo kužek, ki ga pestujeta na kolenih. Srečen je po svoje. Prepričan je, da njegova ljubezen nikogar ne prizadane. Sebe ima za zanikrno truplo, ki mu tava duša le okrog hčera. Vse njegovo življenje je v njegovih hčerah. Zatrjuje, da je človek bolj blažen od tuje sreče kot svoje. Strašno ga bole njune bridkosti. Želi si, da se zabavata, da sta srečni, lepo oblečeni, da hodita po preprogah, da se smejeta. Zanj sta nežni cvet, drobni stvarci, odvisni od vsake kaplje njegove krvi.

Tudi Rastignac postane njegov otrok, kajti v njem vidi oče Goriot bodočega zeta in dobrega Delphininega moža. Očeta Goriota tuja nesreča ne gane. Za druge nesrečen dan je zanj srečen. Takrat vidi po cestah samo vesele ljudi. Vdan je zlasti Delphini. Ob srečanjih je legel pred njene noge, jih poljubljal, naslanjal glavo na obleko.

Ko jima nima več kaj dati, se enači s psom, zdi se mu, da je celo slabši kot pes in želi si, da bi poginil kot pes.

Hčeri, kateri ima za tavžentroži, očeta smrtno prizadeneta s svojimi nepremišljenimi dejanji in pohlepom. Starec se celo boji umreti, da ju ne bi s smrtjo prizadel, da jima ne bi bilo treba jokati. Ve, da ju ne bo več videl, ko bo umrl. Vendar če pride v raj, se bo vračal na Zemljo kot duh in plaval okrog njiju. Ne želi umreti, ker je prepričan, da je njima še potreben. Na smrtni postelji sta ob njem le oba študenta. Oče Goriot blagruje in preklinja hčeri, ki ju ni k umirajočemu očetu. Prizna, da je že zdavnaj spoznal, kakšni sta, a tega ni mogel verjeti, ni si hotel priznati. Preveč ju je ljubil in to je bil greh, za katerega se mora spokoriti. Obsoja se, da je on kriv, da sta taki. Imenuje ju hudobe, celo gnusita se mu.

Stazika pride, ko se ni več zavedal, ko ni ničesar več slišal. Očeta prosi odpuščanja.

Oče Goriot umre. Pokopali so ga za Rastignacov in Biachonov denar. Hčera ni bilo na pogreb, poslali sta le svoje služabnike.